

ODNOSI U OBITELJI I DRUGA OBILJEŽJA OBITELJI NASILNIH I NENASILNIH DELINKVENATA

MILKO MEJOVŠEK

primljeno: listopad '96.
prihvaćeno: ožujak '97.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 343.9
376.5

Cilj istraživanja je provjera dviju hipoteza: prve, o većoj poremećenosti odnosa u obitelji maloljetnih počinitelja nasilnih delikata u usporedbi s obitelji maloljetnih počinitelja nenasilnih delikata i druge, o različitosti konstelacija obiteljskih varijabli kao prediktora poremećenosti odnosa u tim obiteljima. Podaci o obitelji prikupljeni su pomoću posebno konstruiranog upitnika koji sadrži 31 varijablu obiteljskog konteksta i obiteljskih procesa, za 606 obitelji maloljetnih počinitelja nasilnih delikata i 592 obitelji maloljetnih počinitelja nenasilnih delikata. Podaci su obrađeni analizom varijance i regresijskom analizom. Rezultati potvrđuju obje hipoteze. Odnosi u obitelji više su i dugotrajnije poremećeni u obiteljima adolescenata nasilnih delinkvenata, a predviđanje poremećenosti odnosa u obitelji na temelju obiteljskih varijabli bolje je za obitelji nenasilnih delinkvenata. Razlike među uzorcima izraženije su u varijablama obiteljskih procesa, nego u varijablama obiteljskog konteksta. U obiteljima nasilnih prijestupnika prisutniji je kriminalitet i negativnija su obilježja oca. Najbolji prediktor poremećenosti odnosa u obitelji je alkoholizam oca. Rezultati se mogu interpretirati i u prilog hipoteze o intergeneracijskoj transmisiji nasilja.

UVOD

U svijetu u kojem živimo svjedoci smo raznih oblika nasilja. Nasilje i terorizam u suvremenom svijetu svakodnevna su pojava, s tendencijom daljnjeg porasta. Uzroci nasilnog ponašanja traže se u prirodi čovjeka i u socijalnom okruženju u kojem živi. Još uvijek ne postoji opće prihvaćena teorija agresivnosti koja bi objasnila nasilno ponašanje, odnosno kaznena djela izvršena nasiljem, kao ekstremni oblik agresivnog ponašanja. Međutim, nitko ne osporava da obitelj u kojoj dijete odrasta ima znatan utjecaj na njegovo ponašanje, a to znači i agresivno i nasilno ponašanje. Pitanje je samo i glede toga postoje nejasnoće i neslaganje, koliki je općenito udio obitelji i posebno kojih aspekata obiteljskog života u genezi agresivnog i nasilnog ponašanja.

Među nasilne delikte svrstavaju se oni u kojima je počinitelj primjenom fizičke sile ili prijetnjom prouzročio fizičku i/ili psihičku bol i povredu žrtve. U nenasilnim deliktima nema primjene fizičke sile i/ili prijetnje

prema žrtvi. Najčešće se radi o protivimovinskim deliktima uz izuzetak razbojstva i razbojničke krađe. Nasilni delikti se općenito smatraju deliktima većeg stupnja društvene opasnosti i sukladno tome, počinitelji nasilnih delikata smatraju se ozbiljnijim prijestupnicima od počinitelja nenasilnih delikata. Nasilni delinkventi započinju rano kriminalnu karijeru najčešće nenasilnim deliktima protiv imovine i veoma su uporni u vršenju kaznenih djela. Usmjerenost samo na nasilne delikte veoma je rijetka. Uz veću frekvenciju delikata povećava se i učestalost nasilnih delikata. U ukupnom kriminalitetu stopa nasilnog kriminaliteta relativno je niska, a počinitelji nasilnih delikata pretežno su osobe mlađe dobi. Učestalost poremećaja u ličnosti i ponašanju relativno je visoko zastupljena u populaciji nasilnih delinkvenata (Farrington, 1982; Singer, 1994).

Dr. sc. Milko Mejovšek redovni je profesor na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Fakulteta za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu